

"TISH EMALINING EROZIYASI: ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA PROFILAKTIK CHORALAR"

Meliqulov Javlonbek Ulug'bek o'g'li

Alfraganus Universiteti Tibbiyot fakulteti talabasi

Rixsiyeva Nazira Taxiroyva

Ilmiy rahbar: Alfraganus Universiteti Klinik fanlar kafedrası dotsent

Annotatsiya: Tish emali eroziyasi – bu tish emalining kimyoviy yo'qolishi bo'lib, u ko'pincha kislotalarning ta'siri natijasida yuzaga keladi. Bu holat tishlarning sezuvchanligini oshiradi, ularning shakli va rangini o'zgartiradi, ba'zida esa chuqur klinik asoratlarga olib keladi. Ushbu maqolada tish emalining eroziyasi sababchilari, rivojlanish mexanizmlari, klinik belgilar, tashxislash va zamonaviy profilaktika va davolash usullari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Tish emali, eroziya, kislota, og'iz gigiyenasi, remineralizatsiya, profilaktika, stomatologiya.

KIRISH

Tish emali inson tanasidagi eng qattiq to'qima hisoblanadi va uning asosiy vazifasi — tishni tashqi ta'sirlardan, ayniqsa, kimyoviy va fizik omillardan himoya qilishdir. Biroq, doimiy kislotalar ta'sirida emal asta-sekin yemiriladi. Bu jarayon emal eroziyasi deb nomlanadi. So'nggi yillarda noto'g'ri oziqlanish, shakarli va kislotalilik darajasi yuqori bo'lgan ichimliklar iste'moli, salbiy odatlar va ekologik omillar tufayli bu muammo keng tarqalmoqda.

Tish emalining eroziyasining sabablari: Tashqi (ekzogen) omillar:

- Oziq-ovqat va ichimliklar: Mevali sharbatlar, gazli ichimliklar, sirka, limon, energetik ichimliklar tish emalini yumshatadi.

- Og'iz gigiyenasi vositalarining noto'g'ri qo'llanishi: Haddan tashqari abraziv tish pastalari va cho'tkalar.

- Muayyan dori vositalari: Aspirin, askorbin kislotasi, ayrim antibiotiklar kislotalilikni oshiradi.

Ichki (endogen) omillar: Gastroezofageal reflyuks (GERB): Oshqozon kislotasining og'iz bo'shlig'iga ko'tarilishi.

- Bulimiya yoki qusishga majbur bo'lish: Ko'p qusish emalga zarar yetkazadi.

- Tushunarsiz salivatsiya yoki og'iz qurishi: So'lakning himoya funksiyasi yetarli bo'lmaganda eroziya tezlashadi.

Klinik ko'rinishlari va belgilari: Emalning noaniq silliqlashuvi va sarg'ayishi;

- Tishlarda sezuvchanlik (sovuq, issiq, shirin ta'sirida);
- Tish yuzalarida chuqurchalar, yoriqlar;
- Old tishlarning chetlarida ingichkalik yoki yoriqlar;
- Emal ostidagi dentinning ochilishi.

Diagnostika: Vizual tekshiruv: Tish sathlarining silliqligi, rangi va shaklidagi o'zgarishlar.

- Tish rentgeni: Emal va dentinning nisbiy holati.
- Erosiv shkalalar: BEWE (Basic Erosive Wear Examination) baholash tizimi.

Emal eroziyasining oldini olish va davolash: Profilaktika

• Kislotalilik darajasi yuqori bo'lgan mahsulotlardan voz kechish yoki iste'moldan keyin og'izni chayish.

- Fluorid saqlovchi tish pastalaridan foydalanish.
- Og'iz gigiyenasi vositalarini to'g'ri tanlash (yumshoq cho'tka, abrazivsiz pasta).
- Og'izda so'lak ajralishini rag'batlantirish: saqich, suv ichish.
- Dental shifokorga muntazam murojaat.

Davolash: Desensitizatsiya vositalari: Tish sezuvchanligini kamaytiruvchi vositalar (stronsiyum xlorid, kaliynitrat).

- Remineralizatsiya terapiyasi: Kaltsiy va fosfat saqlovchi jel yoki laklar.
- Fluoridli laklar: Tish emalini mustahkamlaydi.
- Restorativ stomatologiya: Emalning kuchli zararlanishida kompozit plomba, vinir, qoplama ishlatiladi.

Xulosa: Tish emali eroziyasi zamonaviy jamiyatda keng tarqalgan stomatologik muammolardan biri hisoblanadi. Eroziya dastlabki bosqichlarida aniqlansa, uni to'xtatish yoki sekinlashtirish mumkin. Shuning uchun aholining bu boradagi xabardorligini oshirish, muntazam stomatologik ko'riklar va to'g'ri og'iz gigiyenasi muhim ahamiyat kasb etadi. Tibbiyotda yangi remineralizatsiya va himoya vositalarining paydo bo'lishi bu muammoni samarali boshqarishga yordam bermog'da.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1.Lussi, A., & Jaeggi, T. (2008). Erosion – diagnosis and risk factors. Clinical Oral Investigations.

2. Shellis, R.P., & Addy, M. (2005). The interactions between attrition, abrasion and erosion in tooth wear. Monographs in Oral Science.
3. Zero, D.T. (1996). Etiology of dental erosion—extrinsic factors. European Journal of Oral Sciences.
4. Bartlett, D. (2013). A new look at erosive tooth wear in children and adolescents. British Dental Journal.
5. ten Cate, J.M., & Buzalaf, M.A.R. (2019). Fluoride Mode of Action: Once There Was an Observant Dentist. Journal of Dental Research.
6. Ganss, C., Lussi, A., Schlueter, N. (2011). Dental Erosion as a Dental Problem in Daily Practice. International Dental Journal.